

Προηγμένες αρχιτεκτονικές υπολογιστών και προγραμματισμός παραλλήλων συστημάτων

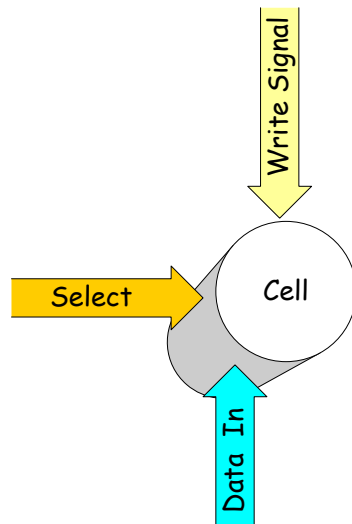
ο6. Συστήματα Μνήμης –
Οργάνωση Κύριας Μνήμης

Περιεχόμενα

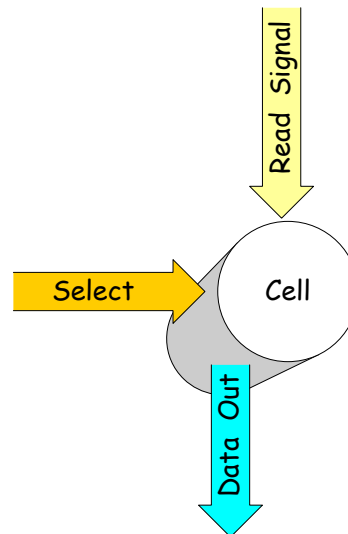
- Συστήματα Μνήμης.
  - Η τεχνολογία της ιεραρχημένης μνήμης.
  - Οργάνωση της μνήμης cache.
    - Η βασική αρχή λειτουργίας.
    - Οι παράμετροι της cache.
    - Απόδοση της cache.
  - Οργάνωση της Κύριας Μνήμης.
    - Φυσική οργάνωση.
    - Λογική οργάνωση.
    - Απόδοση συστήματος cache - Κύριας Μνήμης.

Το βασικό στοιχείο μνήμης

- Το βασικό στοιχείο μιας μνήμης ημιαγωγών (semiconductor) θεωρείται αυτό που ονομάζεται memory cell και στο οποίο μπορούμε να αποθηκεύσουμε το 0 ή το 1.

Λειτουργία Write

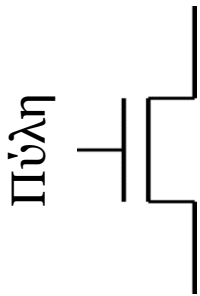
Λειτουργία Read

Τεχνολογίες μνήμης (DRAM)

- DRAM (Dynamic Random Access Memory).
- Οι πληροφορίες χάνονται με την διακοπή της τροφοδοσίας (πτητική – volatile memory).
- Τα bits αποθηκεύονται ηλεκτρικά φορτία σε πυκνωτές.
- Αναλογική αποθήκευση: Η στάθμη του φορτίου καθορίζει και την τιμή (0 ή 1).
- Απαιτούν συνεχή ανανέωση των φορτίων.
- Κατασκευάζονται εύκολα.
- Μικρός όγκος του βασικού στοιχείου.
- Μικρό κόστος.
- Απαιτούν επιπλέον κυκλώματα ανανέωσης των φορτίων
- Αργές (μεγάλος χρόνος προσπέλασης).
- Χρησιμοποιούνται σαν κύριες μνήμες.

Θυμόμαστε τα τρανζίστορ

Τύπος NMOS

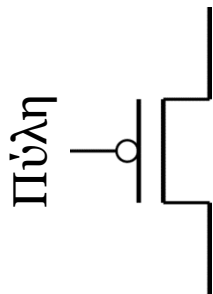
Αν Πύλη = 0

Αν Πύλη = 1

Τύπος PMOS

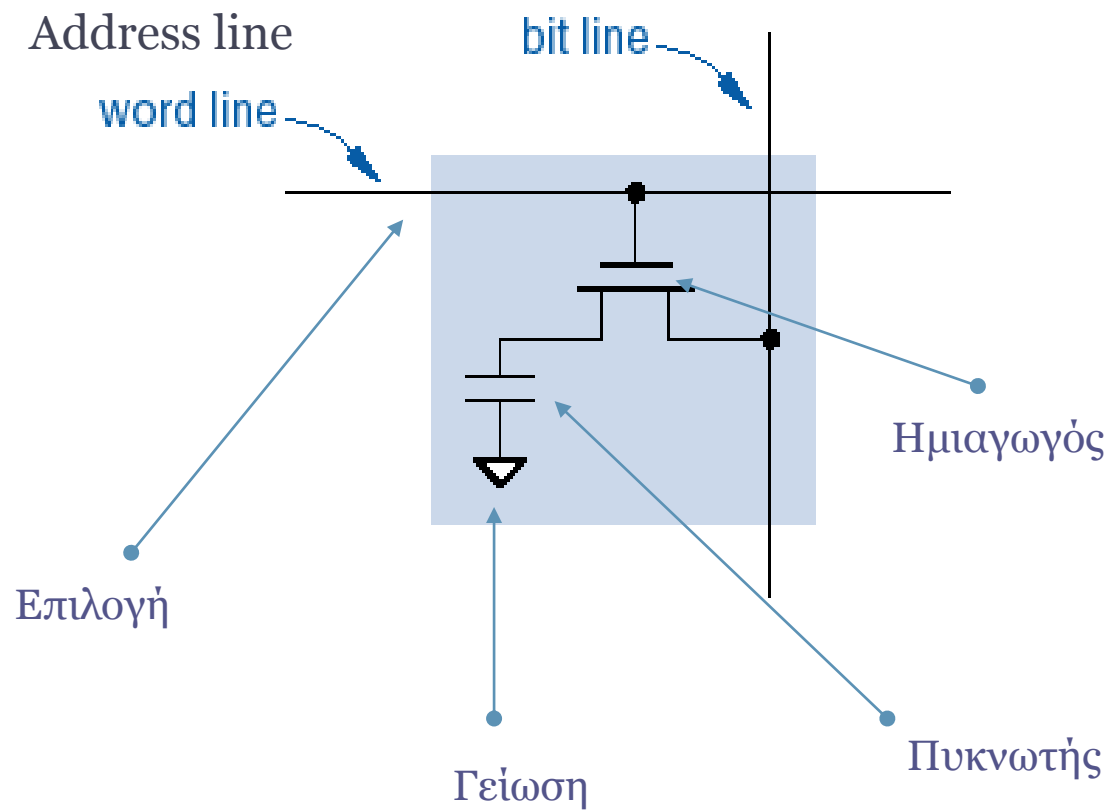
Αν Πύλη = 0

Αν Πύλη = 1

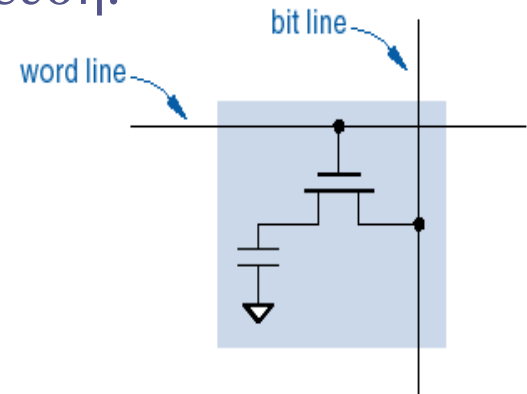
Στοιχείο DRAM

Micro DRAM operation

- **Διαδικασία εγγραφής (write):**

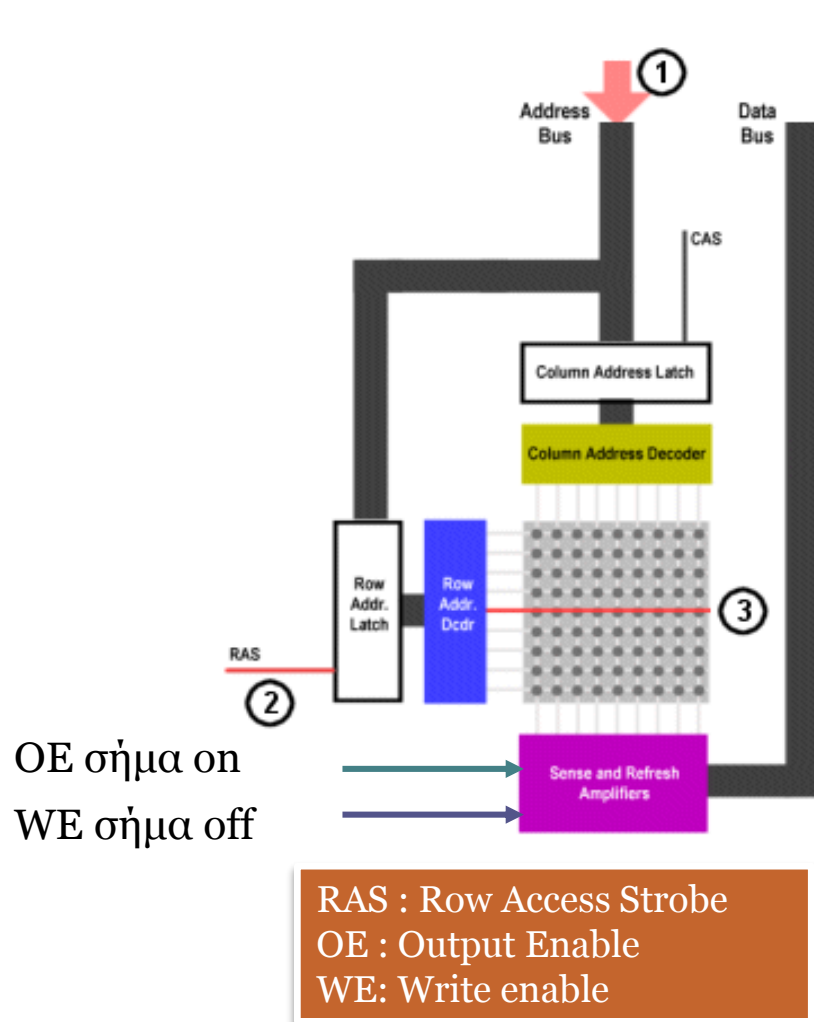
- Η address line (word line) ενεργοποιείται.
  - Το transistor κλείνει και επιτρέπει τη διέλευση.
- Τάση (voltage) στη bit line.
  - High για 1 και low για 0.
- Αποστολή σήματος στην address line.
  - Φόρτιση πυκνωτή (capacitor).

- **Διαδικασία read:**

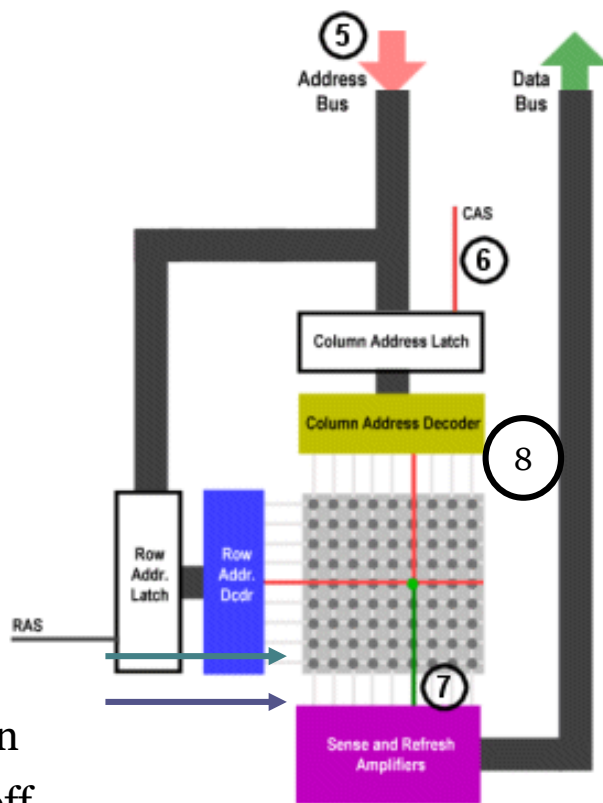
- Η address line ενεργοποιείται.
  - Το transistor κλείνει και επιτρέπει τη διέλευση.
- Το φορτίο του πυκνωτή ρέει μέσω της bit line σε έναν sense amplifier (ο πυκνωτής αποφορτίζεται).
  - Γίνεται σύγκριση με μια τιμή αναφοράς φορτίου για να εντοπιστεί το 0 ή 1.
- Ο πυκνωτής επαναφορτίζεται.

DRAM operation: read one bit

1. Η διεύθυνση γραμμής εισέρχεται στη μνήμη μέσω του address bus.
2. Το RAS σήμα ενεργοποιείται και η διεύθυνση της γραμμής τοποθετείται στο row address latch.
3. Ο row address decoder επιλέγει την κατάλληλη γραμμή και ενημερώνει τον sense amplifier.
4. Η μνήμη κλειδώνει (σήμα WE off).

DRAM operation: read one bit

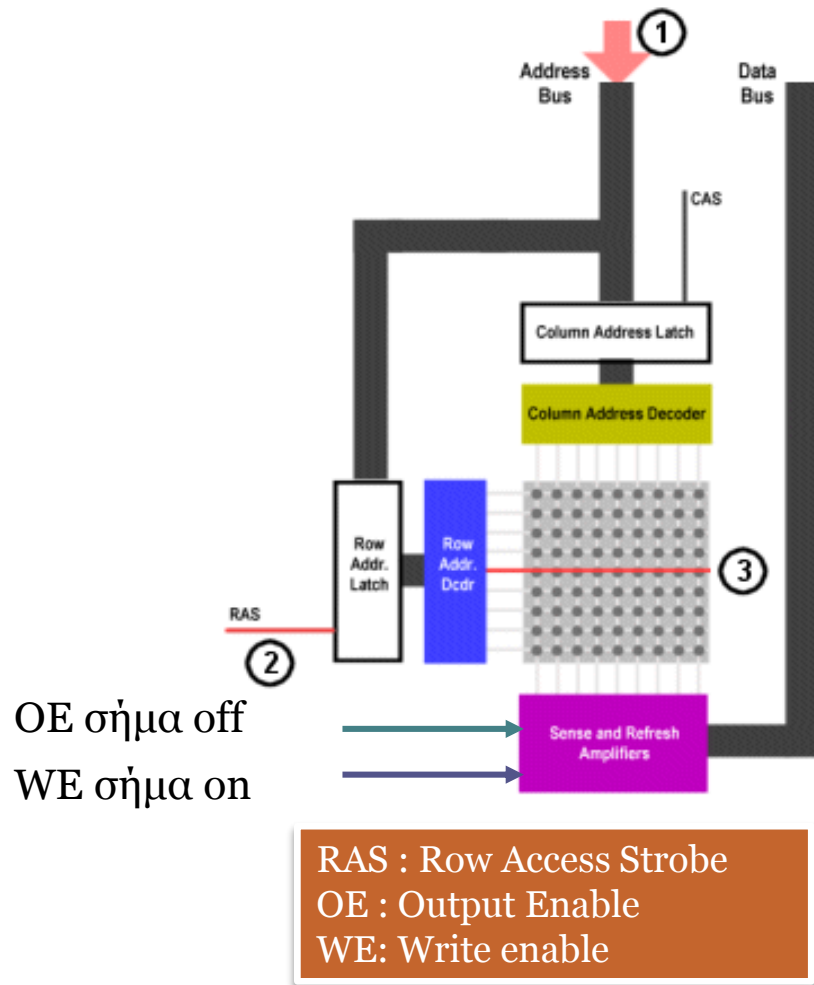
OE σήμα on
WE σήμα off

CAS : Column Access Strobe
OE : Output Enable
WE: Write Enable

5. Η διεύθυνση στήλης εισέρχεται στη μνήμη μέσω του address bus.
6. Το CAS σήμα ενεργοποιείται και η διεύθυνση της στήλης τοποθετείται στο column address latch.
7. Ο column address decoder επιλέγει την κατάλληλη γραμμή και ενημερώνει τον sense amplifier.
8. Εφόσον το OE σήμα είναι ενεργό ο sense amplifier διαβάζει το bit και το στέλνει στο σύστημα μέσω του data bus (ένα pin).
9. Όλα τα σήματα απενεργοποιούνται.
10. Εφόσον έχει έρθει ο κατάλληλος χρόνος, η μνήμη σαρώνεται και γίνεται το φρεσκάρισμα.

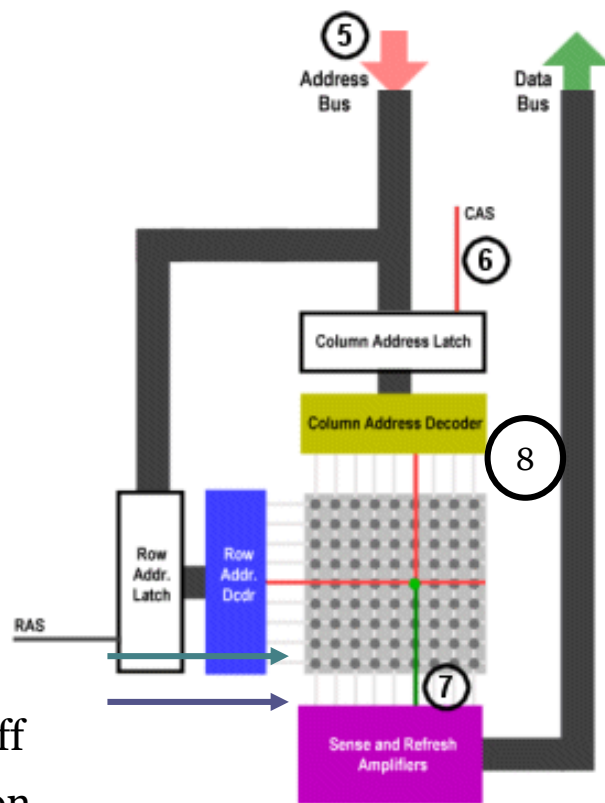
Μια τεχνική refresh είναι η μαζική ανάγνωση όλων των bits της μνήμης

DRAM operation: write one bit

1. Η διεύθυνση γραμμής εισέρχεται στη μνήμη μέσω του address bus.
2. Το RAS σήμα ενεργοποιείται και η διεύθυνση της γραμμής τοποθετείται στο row address latch.
3. Ο row address decoder επιλέγει την κατάλληλη γραμμή και ενημερώνει τον sense amplifier.
4. Η μνήμη κλειδώνει (σήμα OE off).

DRAM operation: write one bit

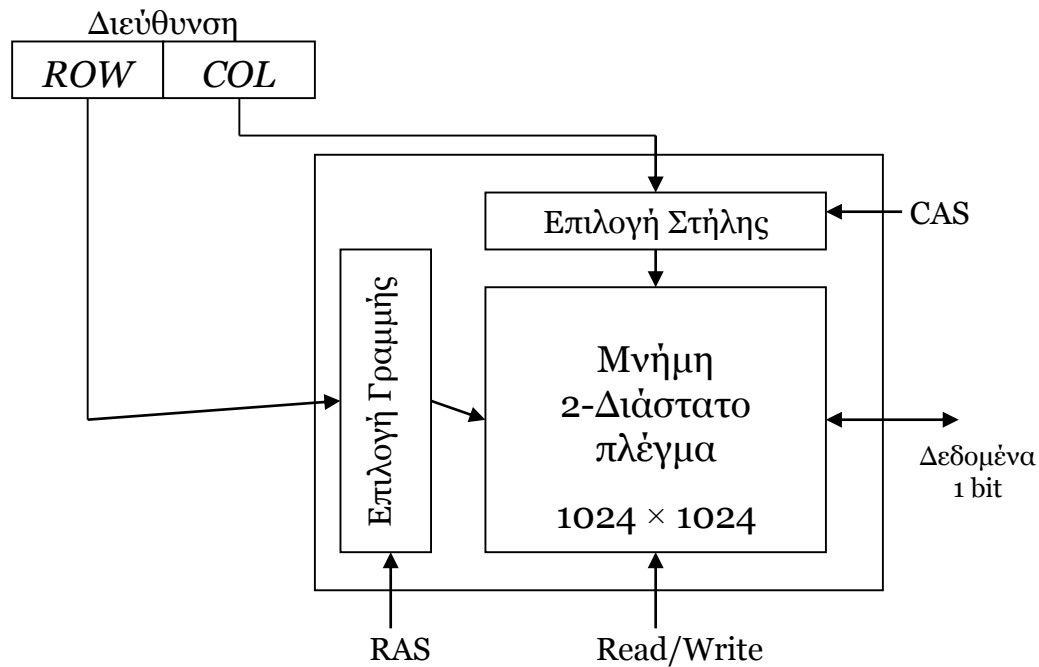
OE σήμα off
WE σήμα on

CAS : Column Access Strobe
OE : Output Enable
WE: Write Enable

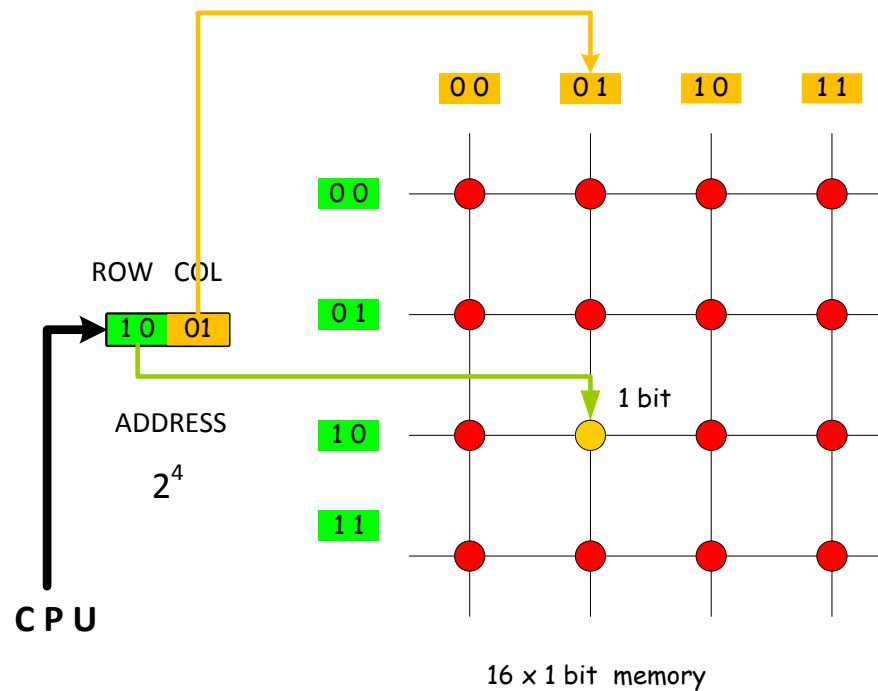
5. Η διεύθυνση στήλης εισέρχεται στη μνήμη μέσω του address bus.
6. Το CAS σήμα ενεργοποιείται και η διεύθυνση της στήλης τοποθετείται στο column address latch.
7. Ο column address decoder επιλέγει την κατάλληλη γραμμή και ενημερώνει τον sense amplifier.
8. Εφόσον το WE σήμα είναι ενεργό ο sense amplifier διαβάζει το bit από το data bus (ένα pin) και το στέλνει στο επιλεγμένο bit της μνήμης.
9. Όλα τα σήματα απενεργοποιούνται.
10. Εφόσον έχει έρθει ο κατάλληλος χρόνος, η μνήμη σαρώνεται και γίνεται το φρεσκάρισμα.

Μια τεχνική refresh είναι η μαζική ανάγνωση όλων των bits της μνήμης

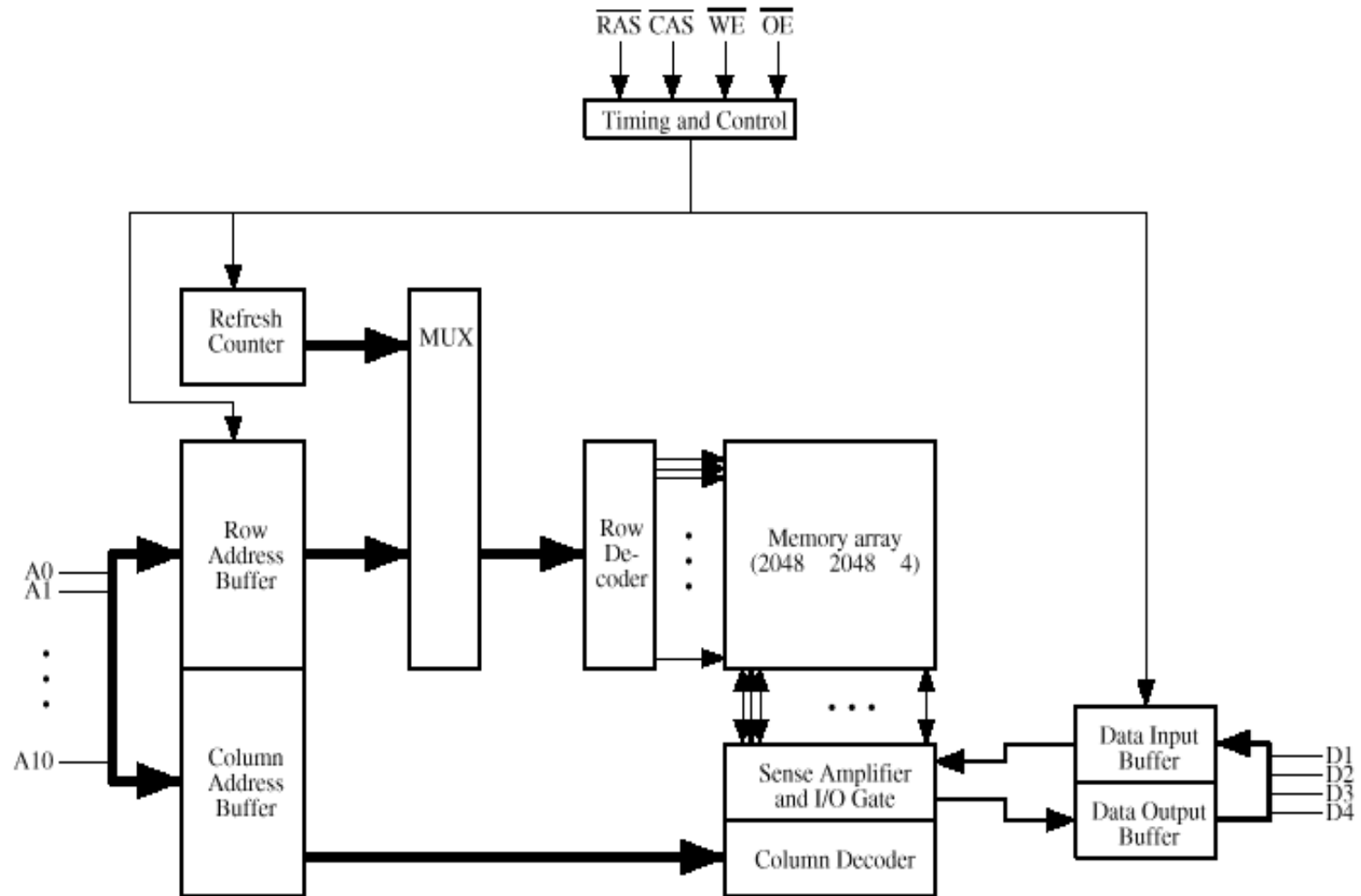
Απλή οργάνωση Μνήμης DRAM

Αποκωδικοποίηση διεύθυνσης

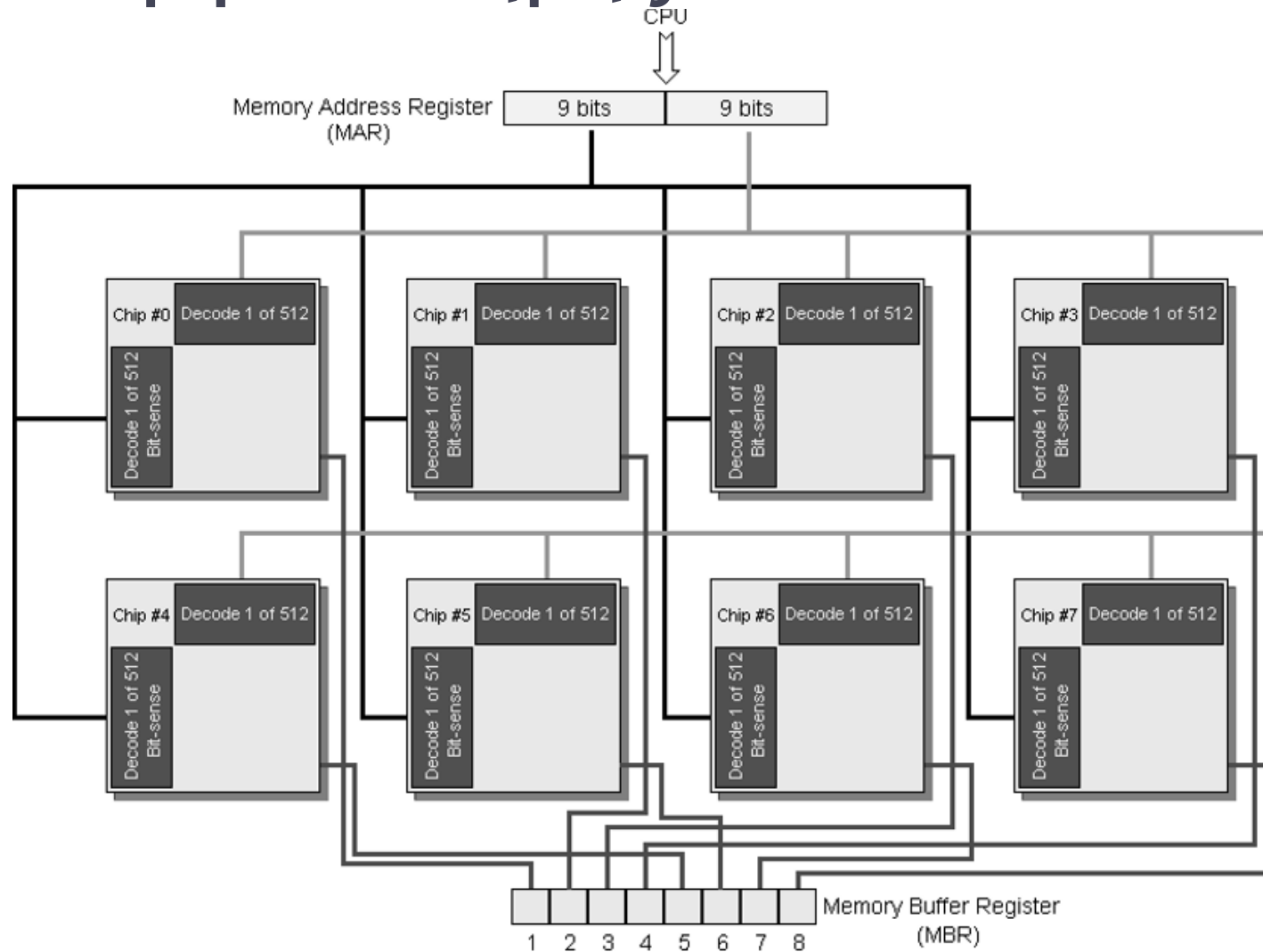

Οργάνωση Μνήμης DRAM

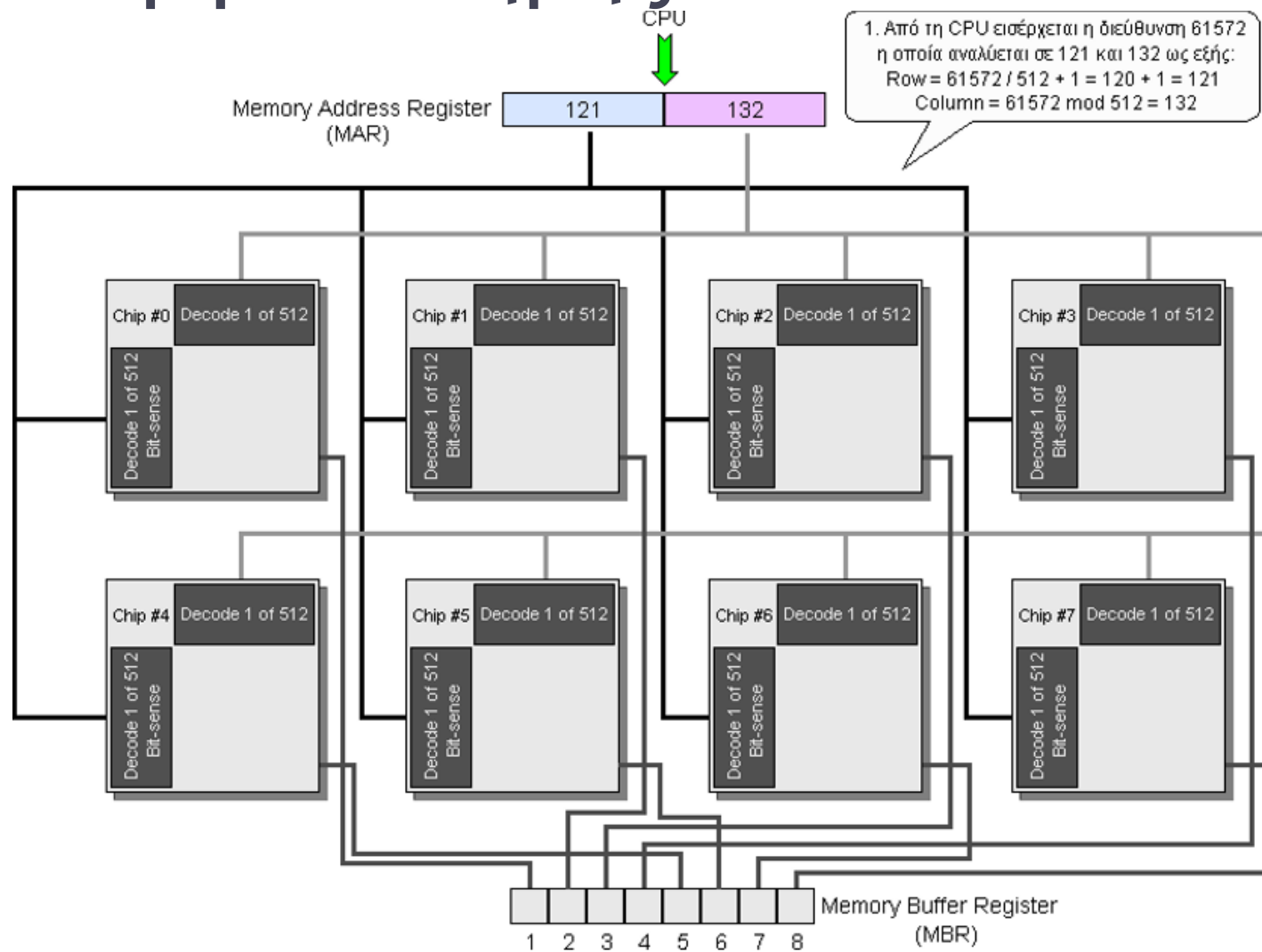

Μνήμη 4M των 4 bits

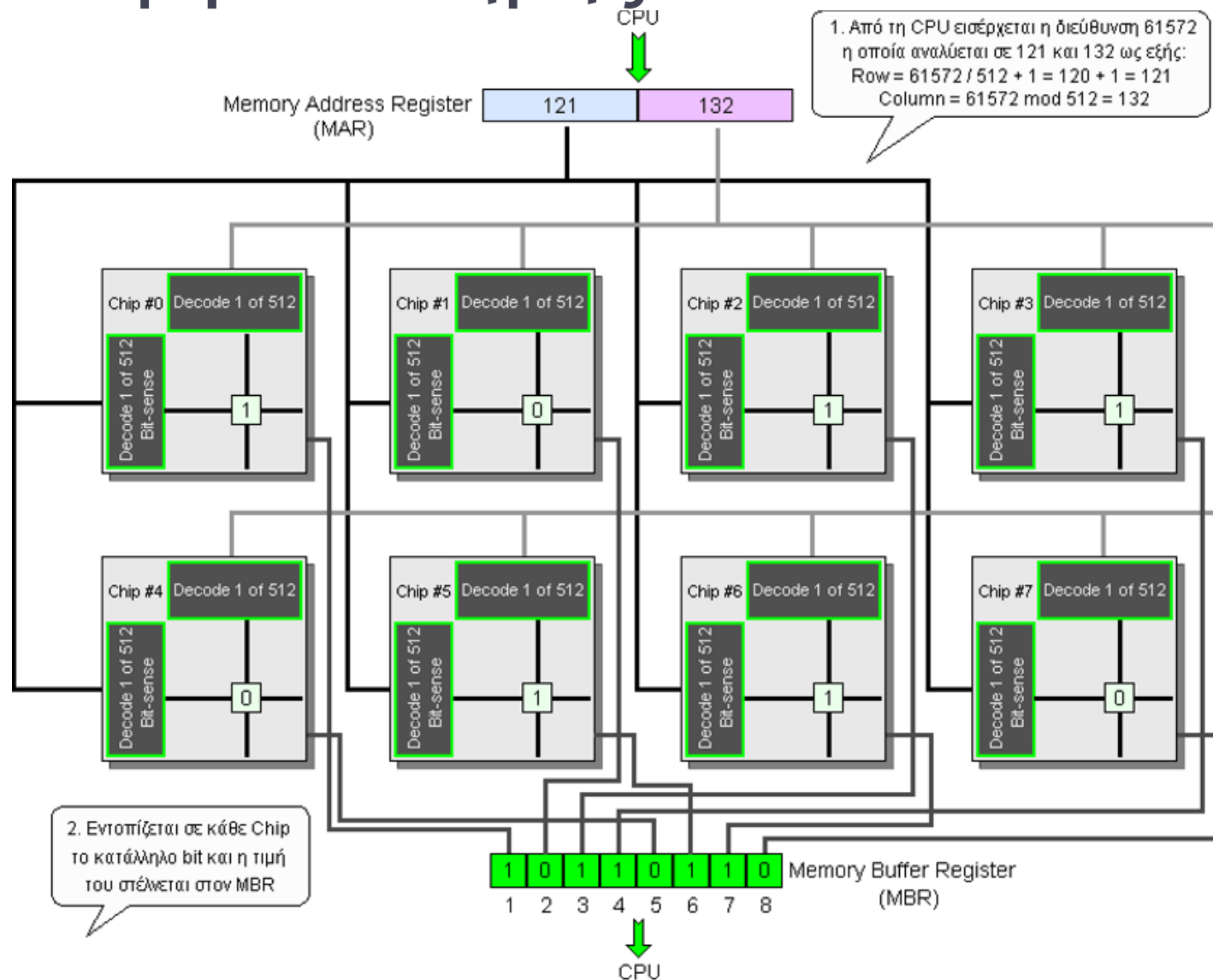
Λειτουργία Μνήμης DRAM 512x512x8

Λειτουργία Μνήμης DRAM 512x512x8

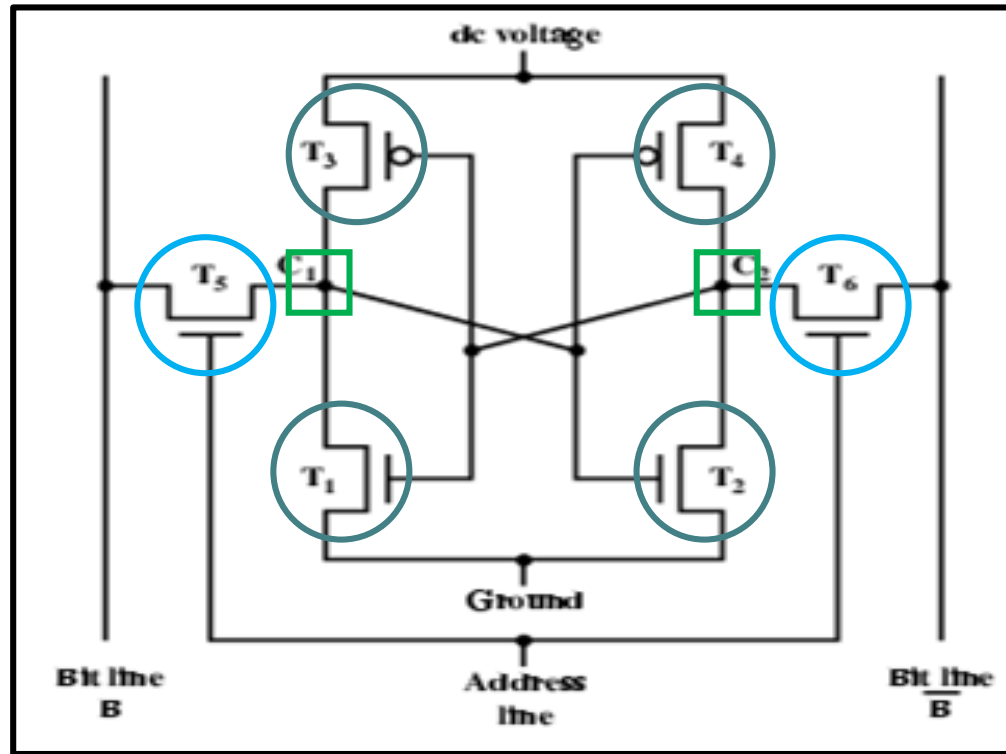
Λειτουργία Μνήμης DRAM 512x512x8

Τεχνολογίες μνήμης (SRAM)

- SRAM (Static Random Access Memory).
- Οι πληροφορίες χάνονται με την διακοπή της τροφοδοσίας (πτητικές – volatile memory).
- Τα bits αποθηκεύονται σαν on/off διακόπτες.
- Ψηφιακή αποθήκευση με χρήση Flip-Flop.
- Δεν απαιτούν συνεχή ανανέωση της πληροφορίας.
- Σύνθετη κατασκευή.
- Μεγάλος όγκος του βασικού στοιχείου.
- Μεγάλο κόστος.
- Γρήγορες (μικρός χρόνος προσπέλασης).
- Χρησιμοποιούνται σαν κρυφές μνήμες (cache).

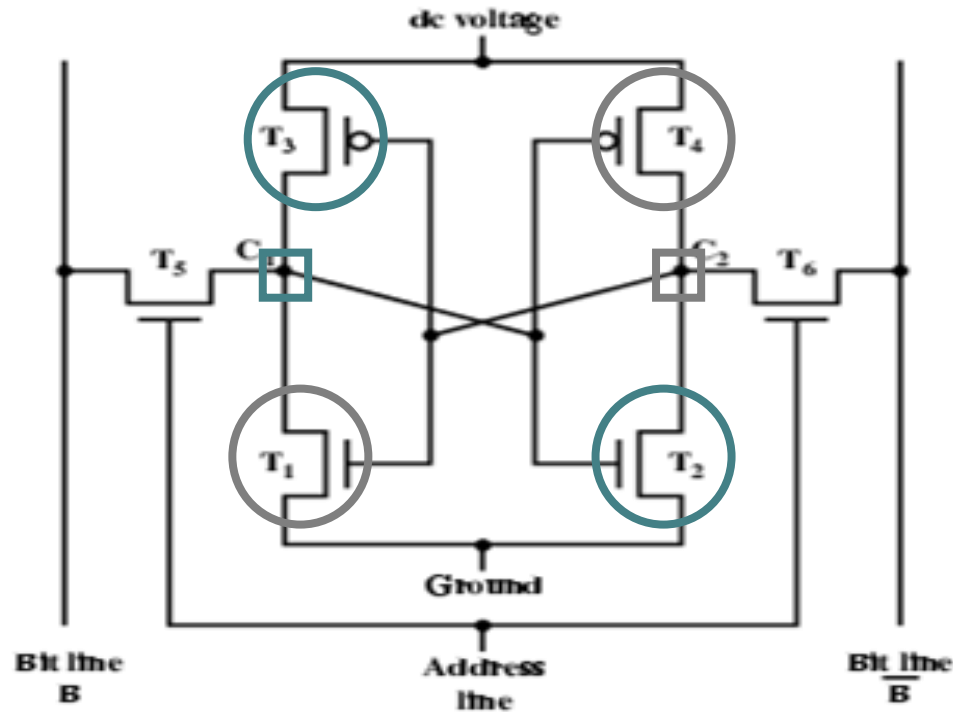
SRAM bit σε λεπτομέρειες

 Address Transistor
 Data Transistor

 Cross point

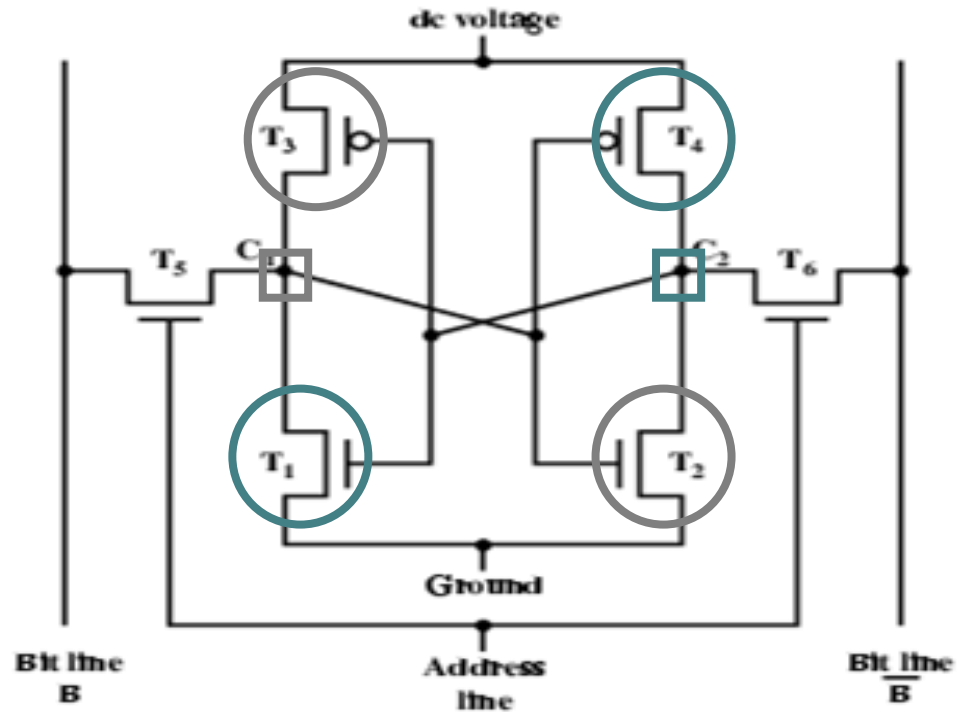
SRAM bit σε κατάσταση 1

 Transistor off
 Transistor on

 Cross point off
 Cross point on

SRAM bit σε κατάσταση 0

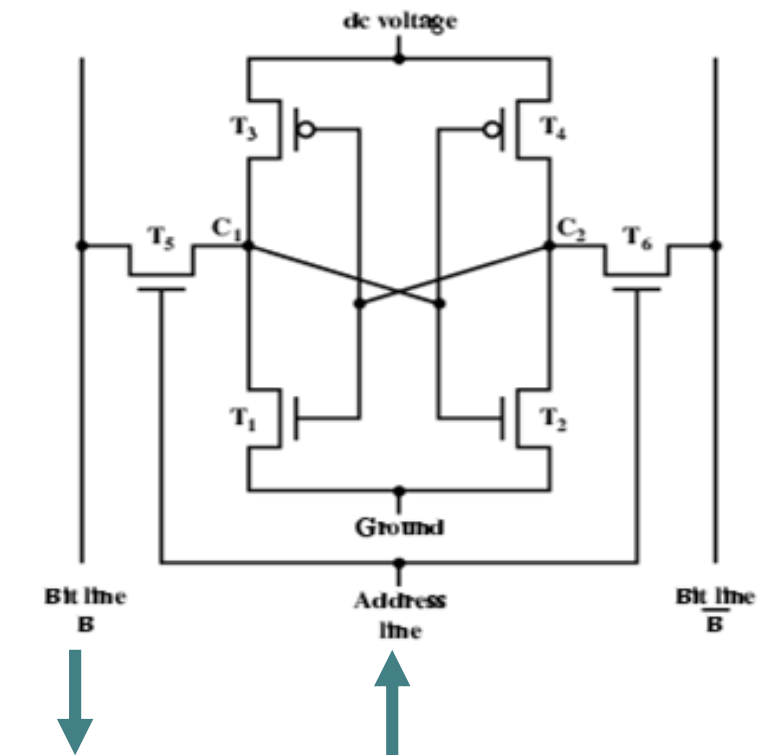

 Transistor off
 Transistor on

 Cross point off
 Cross point on

SRAM write or read

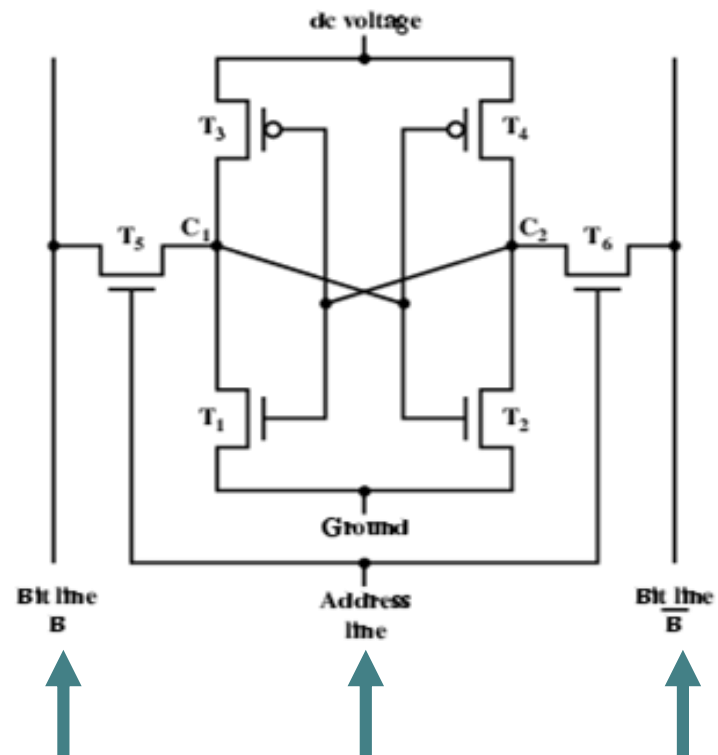
Read

τιμή

Διεύθυνση

Write

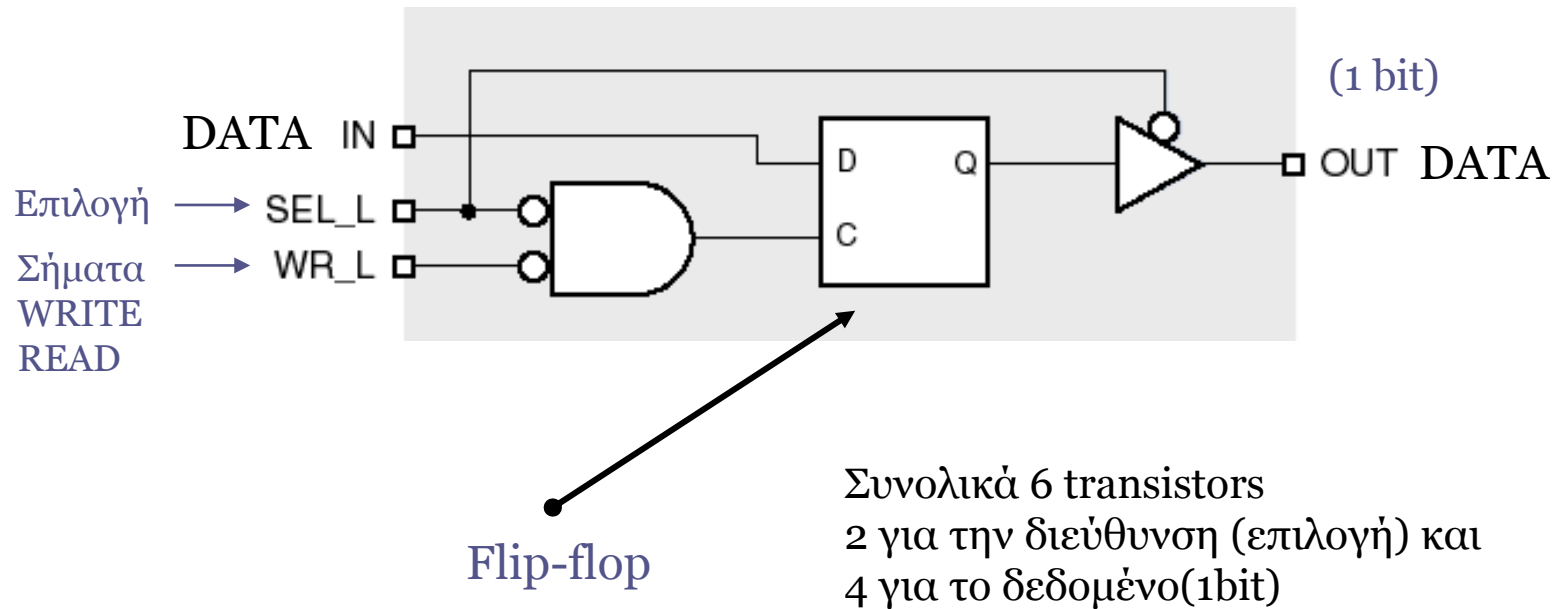

τιμή

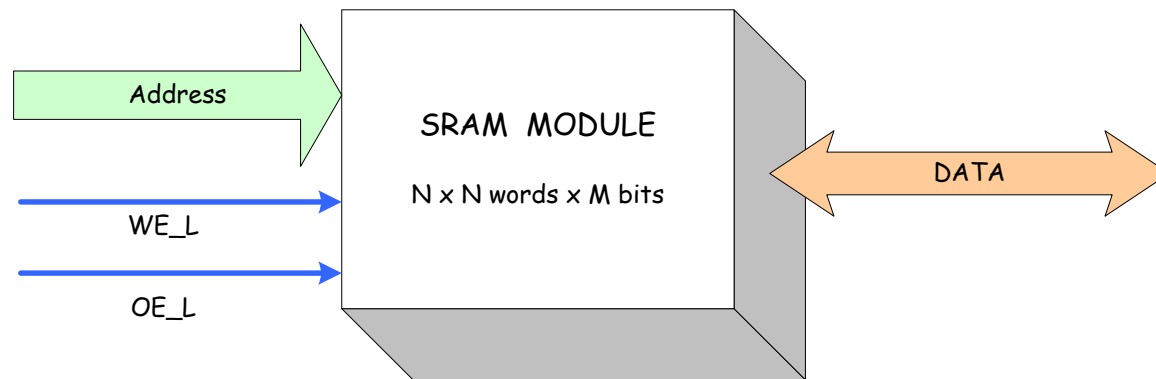
Διεύθυνση

Συμπλήρωμα
τιμής

Στοιχείο SRAM

Συνοπτική παράσταση SRAM

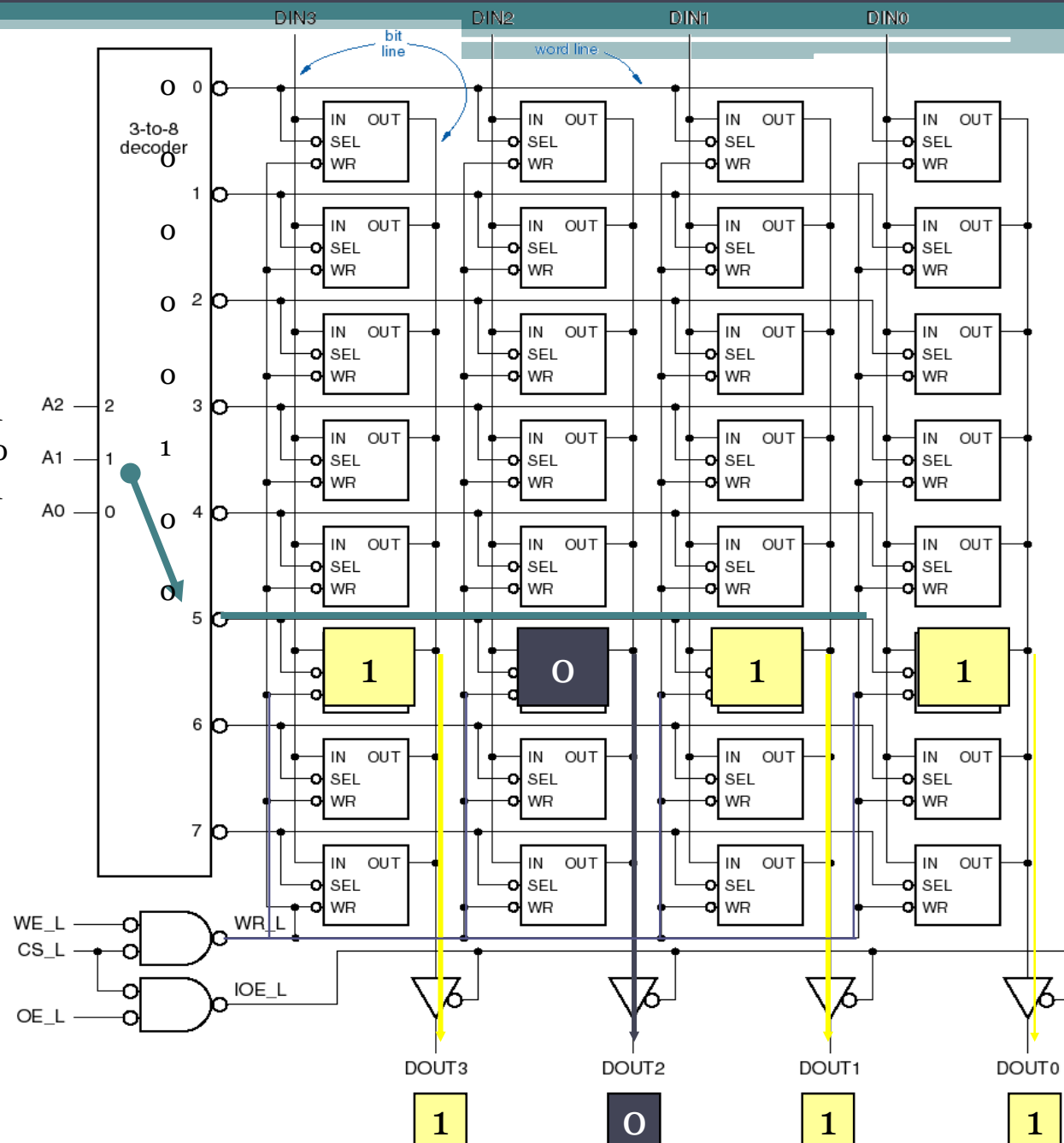
WE_L : Write Enable
OE_L : Output Enable

	WE_L	OE_L
INPUT	LOW	HIGH
OUTPUT	HIGH	LOW
ERROR	LOW	LOW

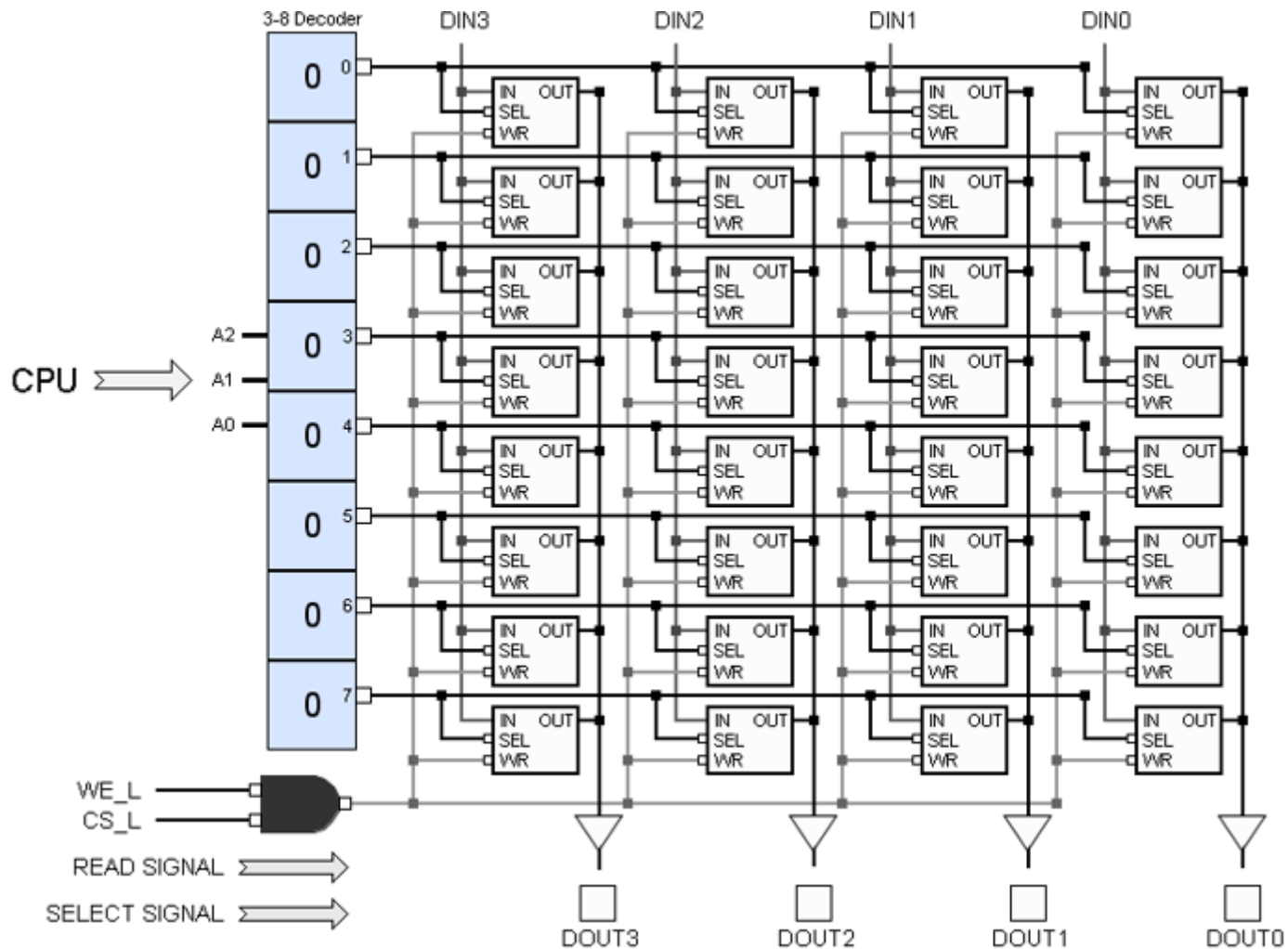
Τυπική Οργάνωση SRAM των 8 θέσεων των 4 bit

101
Διεύθυνση

Read
signal

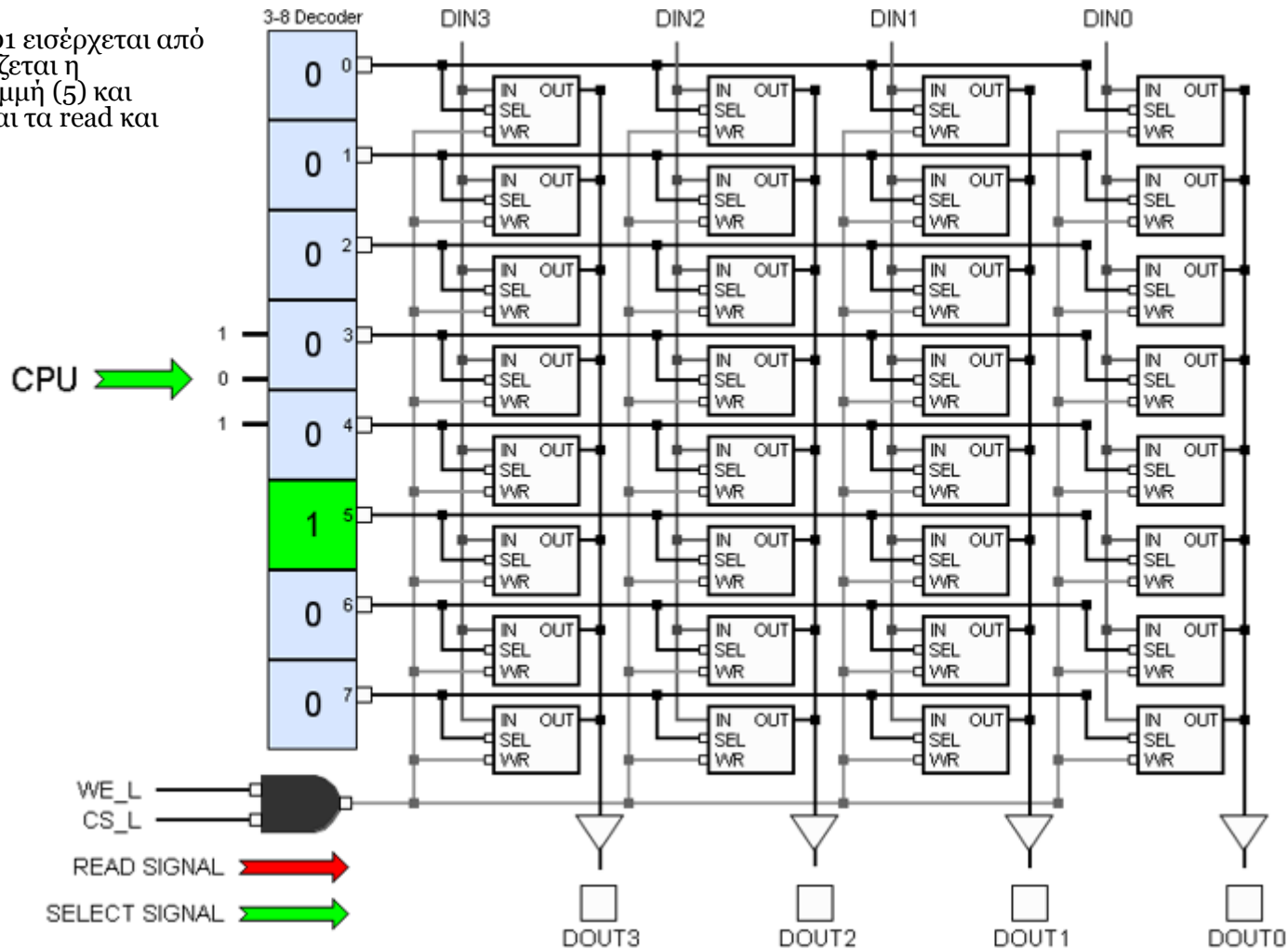

Τυπική Οργάνωση SRAM των 8 θέσεων των 4 bit

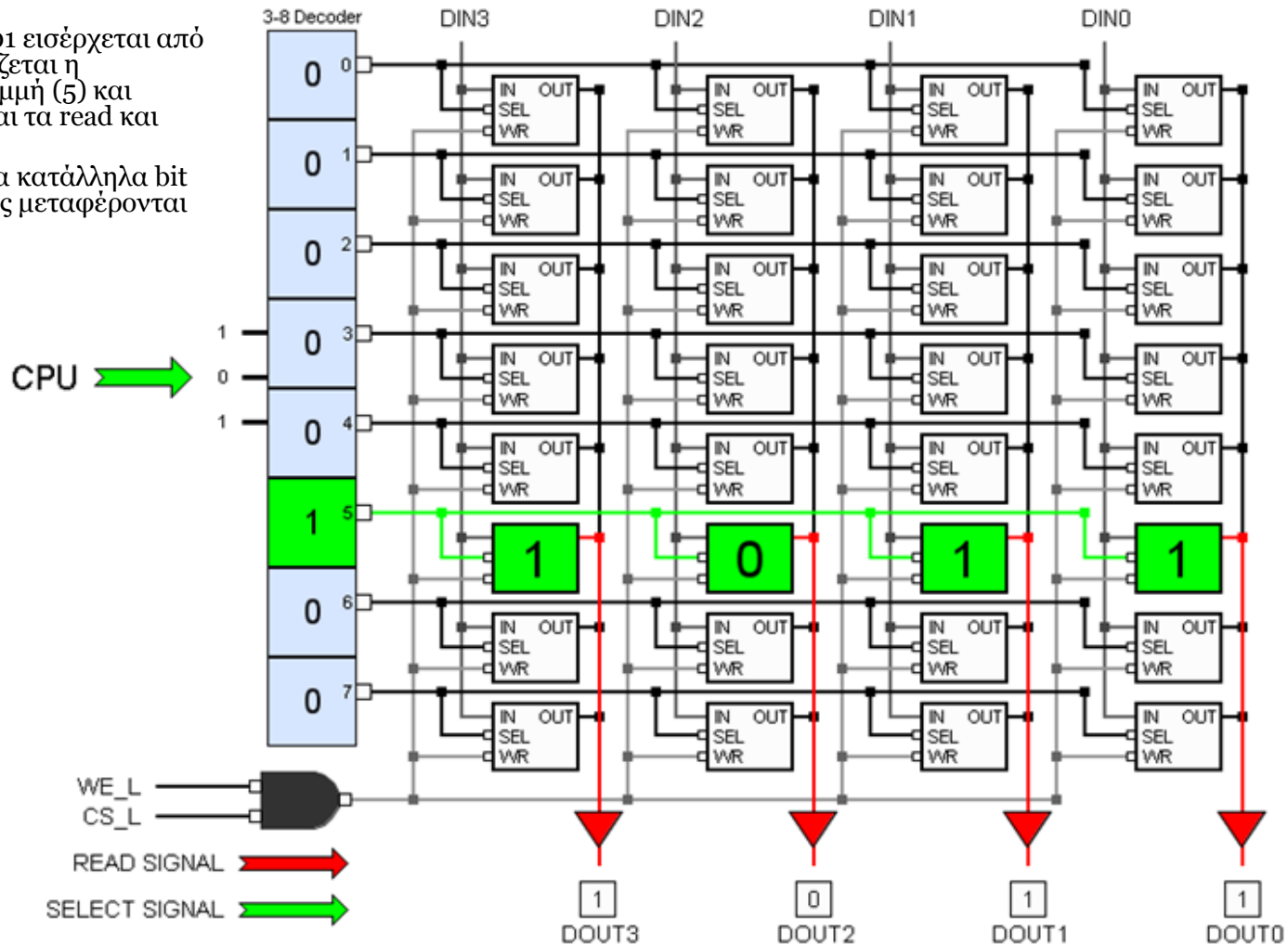
Τυπική Οργάνωση SRAM των 8 θέσεων των 4 bit

1. Η διεύθυνση 101 εισέρχεται από τη CPU, εντοπίζεται η κατάλληλη γραμμή (5) και ενεργοποιούνται τα read και select signals.

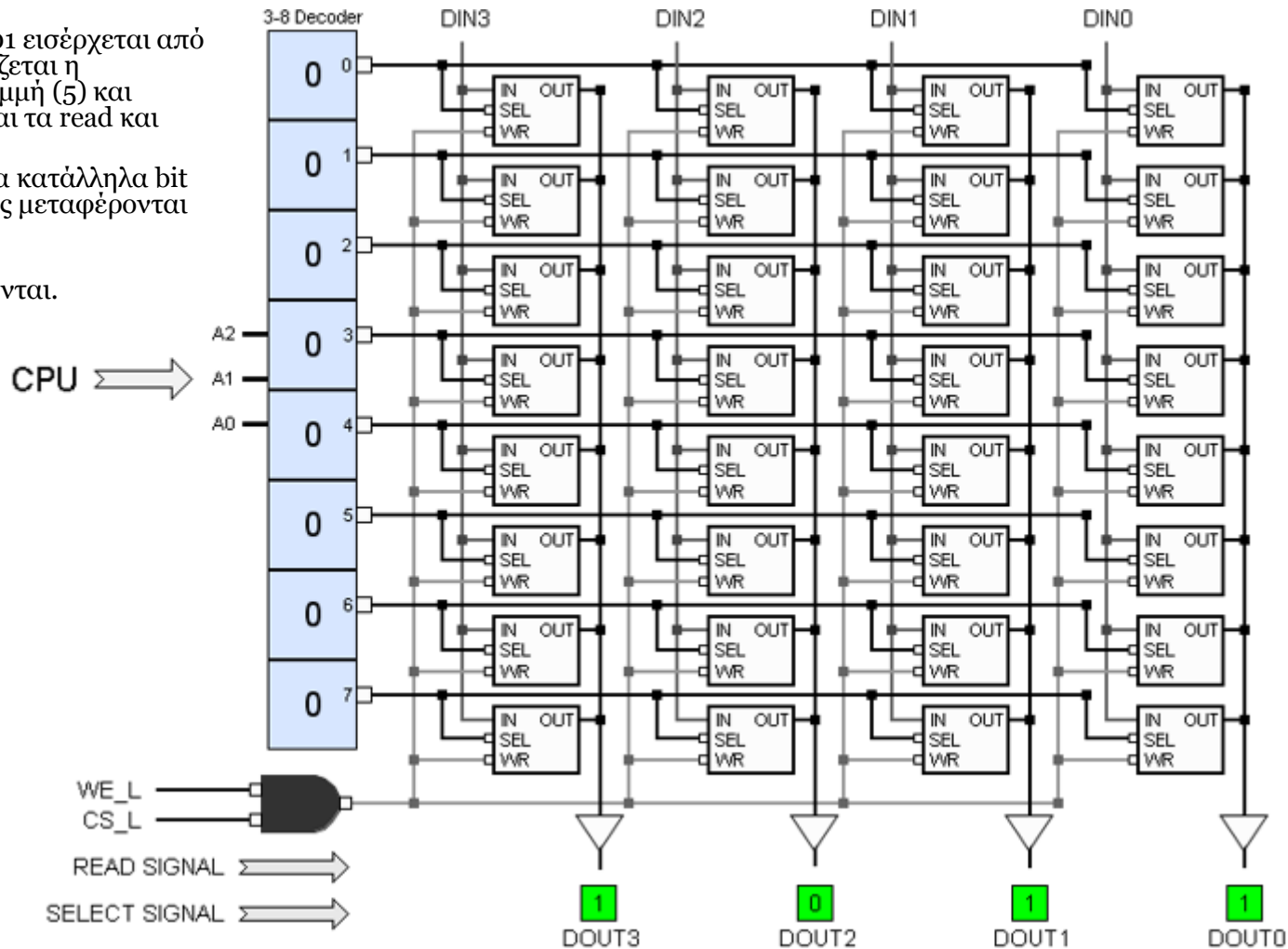
Τυπική Οργάνωση SRAM των 8 θέσεων των 4 bit

1. Η διεύθυνση 101 εισέρχεται από τη CPU, εντοπίζεται η κατάλληλη γραμμή (5) και ενεργοποιούνται τα read και select signals.
2. Εντοπίζονται τα κατάλληλα bit και οι τιμές τους μεταφέρονται στις εξόδους.

Τυπική Οργάνωση SRAM των 8 θέσεων των 4 bit

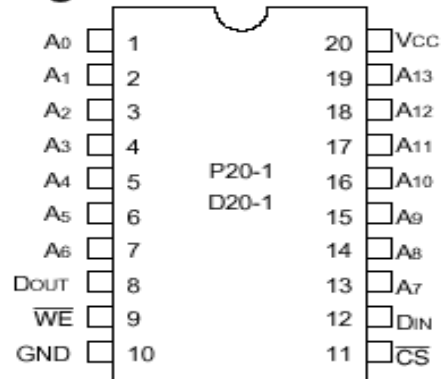
1. Η διεύθυνση 101 εισέρχεται από τη CPU, εντοπίζεται η κατάλληλη γραμμή (5) και ενεργοποιούνται τα read και select signals.
2. Εντοπίζονται τα κατάλληλα bit και οι τιμές τους μεταφέρονται στις εξόδους.
3. Όλα τα σημεία απενεργοποιούνται.

SRAM package

IDT6167SA/LA
CMOS Static RAM 16K (16K x 1-Bit)

Pin Configurations

2981 dnr 02

DIP Top View

Pin Descriptions

Name	Description
A0 - A13	Address Inputs
$\overline{CS}$	Chip Select
$\overline{WE}$	Write Enable
VCC	Power
DIN	DATAin
DOUT	DATAout
GND	Ground

Τύποι μνήμης RAM

Memory Type	Category	Erasure	Write Mechanism	Volatility
Random-access memory (RAM)	Read-write memory	Electrically, byte-level	Electrically	Volatile
Read-only memory (ROM)	Read-only memory	Not possible	Masks	Nonvolatile
Programmable ROM (PROM)			Electrically	
Erasable PROM (EPROM)	Read-mostly memory	UV light, chip-level		
Electrically Erasable PROM (EEPROM)		Electrically, byte-level		
Flash memory		Electrically, block-level		

Τύποι DRAM

- Fast Page Mode (FPM DRAM).
- Extended Data Out (EDO DRAM).
- Enhanced DRAM.
- SDRAM Synchronous DRAM.
  - SDR-SDRAM.
  - DDR-SDRAM.
  - DDR₂-SDRAM.
- RDRAM (RAMBUS DRAM).

SDRAM vs. RDRAM

- SDRAM

- 8 bytes (64) bit wide data-bus
- PC133SDRAM : $133\text{MHz} \times 8 \text{ Bytes} = 1064 \text{ MB/s} = 1.1\text{GB/s}$

- RDRAM

- 2 bytes (16) bit wide data-bus
- PC800RDRAM : $800\text{MHz} \times 2 \text{ Bytes} = 1600 \text{ MB/s} = 1.6\text{GB/s}$

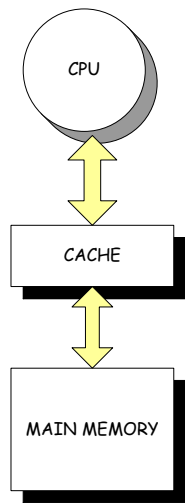
Memory Bandwidth

Memory Type	Clock Rate (MHz)	Bus Width (bits)	Peak Bandwidth
FP (1987)	25	64	200MB/s
EDO (1995)	40	64	320MB/s
SDRAM (PC66) (1996)	66	64	528MB/s
PC100 SDRAM (1998)	100	64	800MB/s
PC133 SDRAM (1999)	133	64	1.1GB/s
PC800 RDRAM (1999)	400x2	16	1.6GB/s
PC1600 DDR SDRAM (2000)	100x2	64	1.6GB/s
PC2100 DDR SDRAM (2001)	133x2	64	2.1GB/s

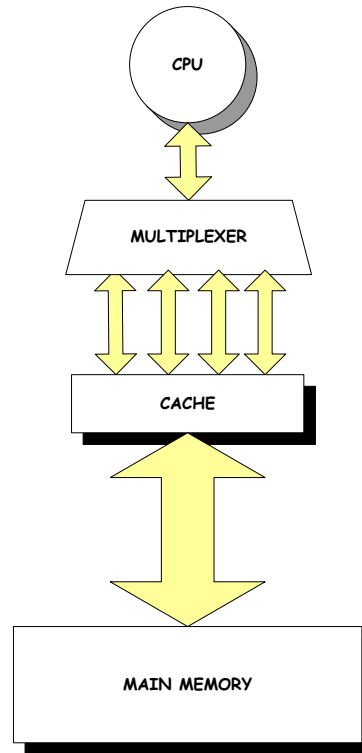
Οργάνωση Συγκροτήματος μνήμης

- Βασική οργάνωση.
- Ευρεία οργάνωση.
- Οργάνωση παρεμβολής.

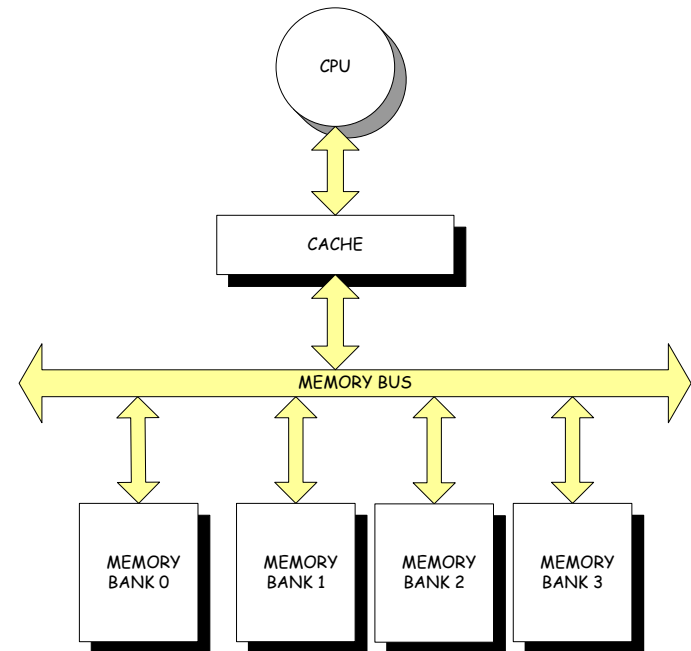
Οργάνωση Συγκροτήματος μνήμης

Βασική (One-word-wide)

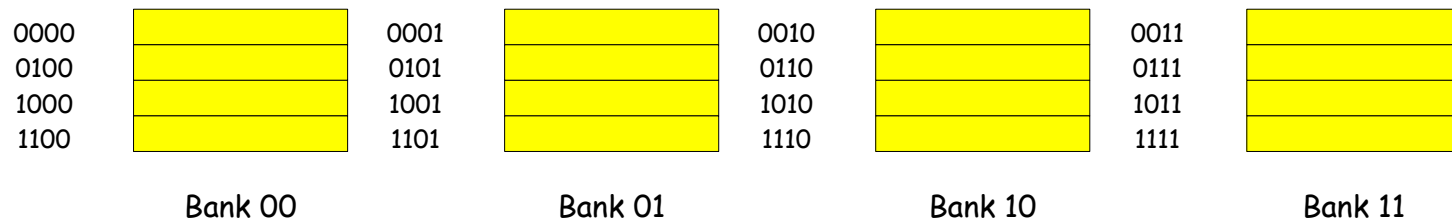

Ευρεία (Wide)

Παρεμβολής (Interleaved)

Μνήμη με οργάνωση παρεμβολής

Memory address XX YY
XX : Address in Bank
YY : Bank address

Θέματα απόδοσης (Βασική οργάνωση)

Μήκος block in cache = N words

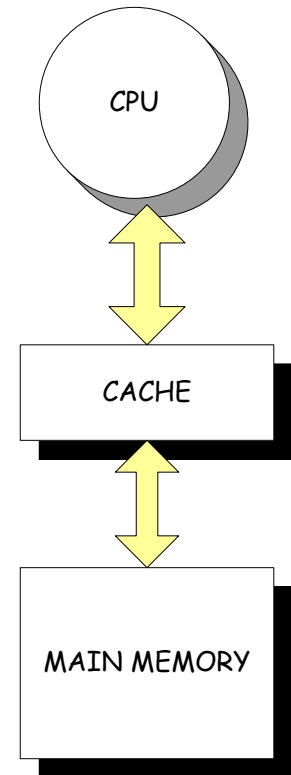
CPU bus = 1 Word

Memory bus = 1 Word

Οργάνωση μνήμης = βασική

Κόστος αποτυχίας =

= $N \times$ (κόστος αποστολής διεύθυνσης +
+ κόστος ανάκλησης του περιεχομένου
της διεύθυνσης από την μνήμη +
+ κόστος αποστολής μια θέσης μνήμης)

Θέματα απόδοσης (Ευρεία οργάνωση)

Μήκος block in cache = N words

CPU bus = 1 Word

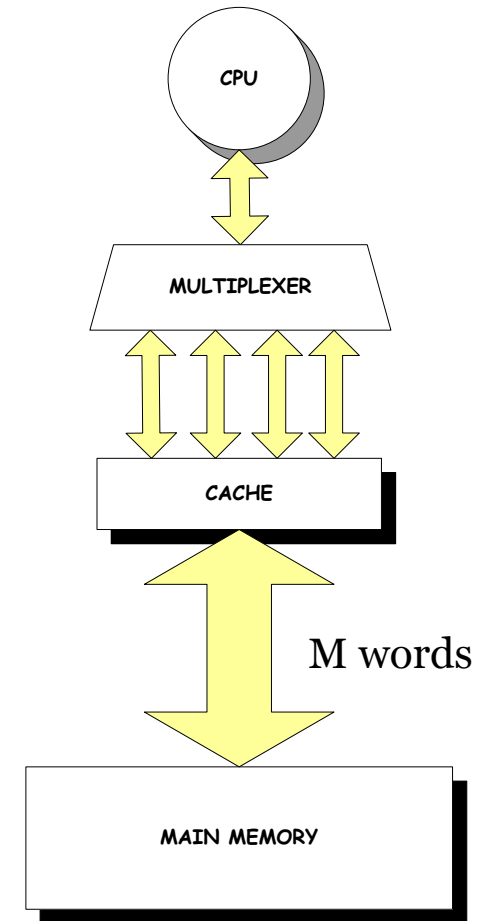
Memory bus = M Word

Οργάνωση μνήμης = Ευρεία

Κόστος αποτυχίας =

= $(N/M) \times$

(κόστος αποστολής διεύθυνσης
+ κόστος ανάκλησης του περιεχομένου
της διεύθυνσης από την μνήμη
+ κόστος αποστολής μιας θέσης
μνήμης)

Θέματα απόδοσης (N-way interleaved)

Μήκος block in cache = N words

CPU bus = 1 Word

Memory bus = 1 Word

Οργάνωση μνήμης = Interleaved με N banks

Κόστος αποτυχίας =

= κόστος αποστολής μιας διεύθυνσης

+ κόστος ανάκλησης του περιεχομένου της
διεύθυνσης από τη μνήμη

+ N x κόστος αποστολής μιας θέσης μνήμης

Για να ανασύρουμε ένα block N θέσεων από τη μνήμη δεν χρειάζεται να στείλουμε τέσσερις διευθύνσεις αλλά μία γιατί όλα τα μέλη του block βρίσκονται στην ίδια διεύθυνση αλλά σε διαφορετικά block. Άρα οι αποστολές των διευθύνσεων και οι ανακλήσεις γίνονται ταυτόχρονα. Όμως οι αποστολές των δεδομένων γίνονται σε N χρόνους

